

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ТЕХНІЧНИХ ЗВО**

УДК 378.147:62-051

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.289425>

Оксана Ісаєва, доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету "Львівська політехніка",
професор кафедри латинської та іноземних мов
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького
Ганна Шайнер, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Інституту гуманітарних і соціальних наук
Національного університету "Львівська політехніка"

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ТЕХНІЧНИХ ЗВО**

У статті зосереджуємося на підготовці фахівців у технічних закладах вищої освіти, що зумовлює необхідність якісних змін протягом навчання та потребу у формуванні професійних компетенцій, зокрема професійної культури. З цією метою професійна підготовка потребує застосування новітніх методологічних підходів до формування професійної культури майбутніх фахівців у технічних закладах.

Ключові слова: студенти; фахівці технічного профілю; ЗВО; культура; особистість.

Лім. 7.

Oksana Isayeva, Doctor of Sciences (Pedagogy),
Professor of the Pedagogy and Innovative Education Department,
Institute of Law, Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University,
Professor of the Latin and Foreign Languages,
Lviv Danylo Halytskyi National Medical University
Hanna Shayner, Ph.D. (Pedagogy),
Associate Professor of the Foreign Languages Department,
Institute of Humanities and Social Sciences,
Lviv Polytechnic National University

**METHODOLOGICAL APPROACHES TO PERSONALITY
FORMATION OF FUTURE SPECIALISTS IN HIGHER TECHNICAL INSTITUTIONS**

The article focuses on training in higher technical institutions determining the requirements for qualitative changes and the formation of professional competences, in particular, professional culture. For this determination, specialists' professional training requires the use of the latest methodological approaches to the formation of future specialists' professional culture in technical institutions.

The purpose of the article is to consider the opportunities of forming professional culture of future specialists in technical institutions.

The paradigm of higher education envisages culture as an important component of the educational environment and cultural competence as an integral skill in the formation of a technical specialist as a new generation. The duration of a competent specialist' training process makes it necessary to forecast the demand for professionals in the future.

An important direction for improving professional training is rethinking educational disciplines, strengthening their interdisciplinary integration, achieving balanced cognitive assimilation by graduates not only of the content of educational programs, but also of personal and professional culture.

The duration of training makes it necessary to forecast the in-demand specialists in the future, so that competitive specialists can gain experience in EU countries and actively implement the latest technologies in the Ukrainian space.

Therefore, training of technical specialists is based on the implementation of scientific approaches and is ensured by the definition and study of educational conditions of the future specialist within the framework of basic approaches. Scientific approaches are interdependent and complement each other. Consequently, they are used in a complex manner with the aim of forming cultural educational environment.

Keywords: students; specialists of a technical profile; culture, personality.

Постановка проблеми. Вища освіта потребує реформування та сучасного підходу до методів викладання, адже в умо-

вах глобалізації повинен переглядатися і підхід до затребуваних компетентностей фахівців кожної галузі. Парадигма вищої освіти передбачає культуру

як важливу складову начального середовища і культурологічну компетентність як невід’ємну навичку у формуванні фахівця нової генерації. Тому детальне і різнобічне вивчення культури з точки зору педагогіки привело до укладання різноманітних напрямів її дослідження з використанням методологічних підходів, що уможливило формування узагальнених теорій про вищу освіту як соціокультурний заклад з точки зору їх цінності для розвитку особистості.

Актуальність розвідки полягає у тому, щоб сформулювати особливості формування особистісно-професійної культури майбутніх фахівців у технічних ЗВО.

Мета статті – розглянути можливості формування особистісно-професійної культури майбутніх фахівців у технічних закладах.

Відповідно до мети дослідження сформульовано такі **завдання**:

- визначити комплекс методологічних підходів для формування професійної культури майбутніх фахівців у технічних закладах;

- охарактеризувати можливості формування професійної культури майбутніх фахівців у технічних закладах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення науково-педагогічної літератури засвідчує багатоаспектність проблеми та уможливорює резюмувати про дослідження окремих аспектів: професійна підготовка майбутніх фахівців – Г. Абрамова, О. Бондаренко, М. Боришевський, Л. Бурлачук, Н. Зубалій, Н. Коломійський, С. Максименко, В. Моргун, В. Татенко, Т. Тігаренко, М. Савчин, В. Панок, Н. Чепелева, Т. Яценко; формування професійної компетентності майбутніх маркетологів – М. Ващевський, Т. Григорчук; наукові основи наступності в системі безперервної професійної сільськогосподарської освіти – А. Кашлун, П. Олійник; Я-концепція студентів у галузі спеціальної освіти – С. Миронова, Л. Руденко, В. Синьов, Д. Супрун, М. Шеремет; принципи формування освітньо-кваліфікаційних рівнів і змісту фахової підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі – Т. Іщенко, Ю. Нагірний, І. Бендера; підготовка інженерних кадрів різного профілю – О. Григор’єва, О. Грицок, Ю. Зінковський, М. Згуровський, О. Каверіна, М. Канівець, Г. Козлакова, В. Кулешова, Е. Лузік, В. Марігодов, В. Олексенко, О. Романовський, Л. Тovaжнjanський; професійна підготовка менеджерів туризму в Польщі – Л. Польова.

Виклад основного матеріалу. Сучасна парадигма системи освіти у технічних закладах орієнтується на підготовку студентів майбутнього з урахуванням сьогоденних потреб і вимог ринку праці, адже вища освіта “перебуває в стані реформування та визначення способів трансформації й удосконалення всіх етапів підготовки фахівців високого професійного рівня” [4, 190], який неможливий без куль-

турного компонента. Власне тривалість процесу підготовки компетентного фахівця зумовлює необхідність прогнозування затребуваних спеціалістів у майбутньому, щоб конкурентоспроможні фахівці могли здобувати досвід у країнах ЄС і активно впроваджувати останні технології в українському просторі. Як висновує дослідниця О. Савченко, “глобалізація, яка, незважаючи на відмінності в оцінці, є об’єктивною реальністю, вимагає від національних систем вищої освіти нової цільової орієнтації, що враховує потреби в міжнародній солідарності на цінностях загальнолюдської етики” [5, 274]. Також поділяємо актуальне твердження ученої О. Каверіної [1], що вища технічна школа має бути не лише “кузницею кадрів”, але і центром культури, осередком гуманістичних знань і морального виховання.

Тому період підготовки у технічних закладах вищої освіти зумовлює необхідність якісних змін протягом навчання та потребу у формуванні професійних компетенцій, зокрема особистісно-професійної культури. З цією метою професійна підготовка фахівців на сучасному етапі потребує застосування новітніх методологічних підходів до формування особистісно-професійної культури майбутніх фахівців у технічних закладах. Тобто, як підсумовує дослідниця, відбуваються зміни у підготовці фахівців, зокрема, в організації процесу здобуття, засвоєння інтегрованих знань і набуття навичок їх застосування у практичній діяльності [1, 1], які неможливо сформувати без культурологічної компетенції.

Власне тому необхідно зазначити, що науковець Ю. Лянной [3] розглядає необхідність вивчення і втілення передового досвіду країн ЄС у контексті саме вищої технічної освіти з метою забезпечення конкурентоспроможності фахівця та імплементації новітніх технологій з метою:

- розвитку національних систем освіти з урахуванням іноземного досвіду;
- засвоєння нового і передового досвіду, набутого в процесі співробітництва з Європейськими країнами;
- забезпечення якості послуг на внутрішньому і зовнішньому ринках освітніх послуг;
- наявність якісної освітньої і дослідницької бази;
- розвиток стратегічного партнерства;
- розвиток мобільності тощо.

Варто зазначити, що основним завданням вищої школи як однієї з основних підсистем сучасної педагогіки є забезпечення високої якості засвоєння студентами знань, сформованості умінь і навичок, необхідних в умовах сьогодення, тобто “орієнтація на інтереси особистості, які адекватні сучасним тенденціям суспільного розвитку, та освітні інновації” [6, 441]. Тому підготовка фахівців технічного профілю ґрунтується на реалізації наукових підходів і забезпечується визначенням та вивченням освітніх умов майбутнього фахівця у межах базових підходів. Тож саме підходи сприяють формуванню фа-

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ТЕХНІЧНИХ ЗВО

хівця нової генерації, про що вдало зауважує науковець О. Лукашук: “основні функції вищої освіти забезпечують її ключову роль як рушійну силу майже всіх основних видів сучасної економічної, політичної й соціальної діяльності: її якість значною мірою стає еквівалентом якості суспільства” [2, 75]. Тому серед компонентів системи професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої технічної освіти науковці, зазвичай, виділяють підходи:

- **культурологічний**, який передбачає створення умов для самовизначення, саморефлексії чи самореалізації студента як особистості у культурі в процесі гуманітарної підготовки;

- **аксіологічний**, який зумовлює закладення культуротворчих знань на загальнолюдські цінності, ціннісну спрямованість у педагогічній діяльності і детермінується системою ціннісних ставлень майбутнього фахівця до професійної діяльності;

- **системний**, який уможливорює розкриття законірностей і взаємозв'язків між окремими компонентами системи, цілісність і системність особистісно-професійної культури як фахового феномена забезпечують структурні та функціональні її компоненти та прогнозують перспективи розвитку і зростання студента;

- **компетентнісний**, який спрямовує майбутніх фахівців на засвоєння знань і умінь, що слугують підґрунтям особистісно-професійної культури, та підготовку кваліфікованого фахівця, здатного до ефективної роботи і постійного професійного зростання;

- **акмеологічний**, який дає змогу визначити інтеграцію соціокультурних чинників на перехід від зовнішнього управління до внутрішнього самоврядування у процесі розвитку інноваційних основ культуротворчого аспекту;

- **особистісний**, який відображає ставлення до майбутнього фахівця технічного профілю як до свідомого суб'єкта для оволодіння професією у культурно-професійному аспекті;

- **діяльнісний**, який визначає необхідність залучення студентів закладів вищої освіти до процесу професійної діяльності на основі набутих знань, умінь і якостей;

- **етичний**, який передбачає оцінку поведінки, вчинків і дій майбутнього фахівця технічного профілю щодо усвідомлення моральних норм і правил.

Тож важливим напрямом удосконалення професійної підготовки майбутніх технарів науковець вважає переосмислення навчальних дисциплін, зміцнення їх міждисциплінарної інтеграції, досягнення збалансованого когнітивного засвоєння випускниками не лише змісту освітніх програм, а й базових (ключових) навичок і компетенцій [1, 17] в умовах культурного навчального середовища. Тому лише “перенесення акценту з вузькопредметної підготовки на формування і розвиток високоосвіченої ціліс-

ної особистості, перехід студента з об'єкту зовнішньої дії, “споживача” готових знань до суб'єкта власного професійного становлення” [7, 348], що передбачає імплементацію оновлених стратегій для формування і розвитку нової генерації фахівців технічного профілю в умовах культурного навчального середовища.

Висновок. З метою переорієнтації парадигми вищої технічної освіти і потреб ринку праці студентам необхідно формувати позитивну мотивацію до наукової та професійної діяльності, щоб в майбутньому були затребуваними на ринку праці і кваліфікованими фахівцями. Професійна підготовка фахівців технічного профілю у закладах вищої освіти повинна базуватися на комплексі методологічних і наукових підходів з урахуванням освітніх умов. Наукові підходи є взаємозалежні та доповнюють один одного, тому їх застосовують у навчанні комплексно, що уможливорює формування культури фахівців технічного профілю.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у вивченні мобільності студентів закладів освіти технічного профілю в умовах війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каверіна О.Г. Інтегративний підхід до формування готовності студентів вищих технічних навчальних закладів до професійної комунікації : автореф. дис. ... док. пед. наук : 13.00.04 Теорія та методика професійної освіти”. Київ, 2010. 44 с.

2. Лукашук О.С. Еволюція соціокультурного статусу вищої освіти. *Український соціум*. 2013. № 1. С. 75–87.

3. Лянной Ю.О. Професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах: теоретико-методичний аспект : монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 566 с.

4. Максимовська Н.О. Анімаційна стратегія вдосконалення соціально-виховного середовища закладу вищої освіти культурно-мистецького профілю в контексті Болонської системи. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2013. Вип. 40. С. 189–198.

5. Савченко О. Проблеми і перспективи міжнародної інтеграції вищої Освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2012. Ч. 3. С. 273–278.

6. Степанченко Н.І. Основні напрями вищої освіти з фізичного виховання в контексті ідей нової освітньої парадигми. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. Вип. 38. С. 439–446.

7. Сущенко Л.П. Особливості формування здібностей майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в умовах сучасної парадигми вищої фізкультурної освіти. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2015. Вип. 3 (1). С. 347–350.

REFERENCES

1. Kaverina, O.H. (2010). *Integratyvnyi pidkhyd do formuvannya hotovnosti studentiv vyshchychk tekhnichnykh navchalnykh zakladiv do profesynoyi komunikatsiyi* [Integrative

approach to formation of readiness of students of higher technical educational institutions for professional communication]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv, 44 p. [in Ukrainian].

2. Lukashchuk, O.S. (2013). Evolyutsiya sotsiokulturnoho statusu vyshchoyi osvity [Evolution of the socio-cultural status of higher education]. *Ukrainian society*. No. 1. pp. 75–87. [in Ukrainian].

3. Lyannoy, Yu.O. (2016). Profesiyna pidhotovka maybutnikh mahistriv z fizychnoyi reabilitatsiyi u vyshchych navchalnykh zakladakh: teoretyko-metodychnyy aspekt [Professional training of future masters in physical rehabilitation in higher educational institutions: theoretical and methodological aspect]. *Monograph*. Sumy, 566 p. [in Ukrainian].

4. Maksymovska, N.O. (2013). Animatsiynna stratehiya vdoskonalennya sotsialno-vykhovnoho seredovyshcha zakladu vyshchoyi osvity kulturno-mystetskoho profilu v konteksti Bolonskoyi systemy [Animation strategy for improving the socio-educational environment of a higher education institution of cultural and artistic profile in the context of the Bologna system]. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture*. Vol. 40. pp. 189–198. [in Ukrainian].

5. Savchenko, O. (2012). Problemy i perspektyvy mizhnarodnoyi intehratsiyi vyshchoyi Osvity [Problems and prospects of international integration of higher education]. *Collection of scientific works of the Uman State Pedagogical University*. Part 3. pp. 273–278. [in Ukrainian].

6. Stepanchenko, N.I. (2014). Osnovni napryamy vyshchoyi osvity z fizychnoho vykhovannya v konteksti idey novoyi osvitnoyi paradyhmy [The main directions of higher education in physical education in the context of the ideas of the new educational paradigm]. *Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*. Vol. 38. pp. 439–446. [in Ukrainian].

7. Sushchenko, L.P. (2015). Osoblyvosti formuvannya zdibnostey maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi v umovakh suchasnoyi paradyhmy vyshchoyi fizkulturnoyi osvity [Peculiarities of the formation of abilities of future specialists in physical rehabilitation in the conditions of the modern paradigm of higher physical education]. *Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*. Vol. 3 (1). pp. 347–350. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.07.2023

УДК 37-022.332:7.012]:39(477)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.285115>

Анатолій Бровченко, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дизайну
Київського університету імені Бориса Грінченка
Алла Руденченко, доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри декоративного мистецтва і реставрації
Київського університету імені Бориса Грінченка

ЕТНОДИЗАЙН У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ДИЗАЙН-ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті розглядаються структура та функції елементів розроблюваної підсистеми з етнодизайну національної системи неперервної дизайн-освіти. Ключовим елементом підсистеми є регіональні дизайн-центри Ремісничої палати. Передбачається співпраця палати з Радою дизайну як провідником державної політики в сфері дизайну та створення при ній Музею дизайну. Підготовка етнодизайнерів у розглядуваній підсистемі має відбуватися на двох рівнях. Перший пов'язаний з варіюванням зразків традиційного декоративно-вжиткового мистецтва та органічного поєднання національних традицій зі світовими досягненнями, другий – з розробкою масштабних комплексних проєктів етно-середовищ.

Ключові слова: етнодизайн; підсистема; традиції; дизайн-центри; ремісничка палата; національний стиль.

Лім. 10.

Anatoliy Brovchenko, Ph.D. (Pedagogy),
Associate Professor of the Design Department,
Borys Grinchenko Kyiv University
Alla Rudenchenko, Doctor of Sciences (Pedagogy),
Head of the Decorative Arts and Restoration Department,
Borys Grinchenko Kyiv University

ETHNO DESIGN IN THE CONTINUOUS DESIGN EDUCATION SYSTEM OF THE UKRAINE

The article examines the structure and functions of the elements of the developing cultural-artistic ethno design subsystem in the national system of continuous design education.

Taking into account the fact that in scientific sources, the concepts of “Folk Design” and “ethno design” function are parallel; the authors clarify their essence and identified synonymy.